

Helsingissä 12.2.2021

ASIA   Kehittämiskeskus Opinkirjon lausunto Lukiodiplomiselvityksestä 2020

Kehittämiskeskus Opinkirjo kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto Opetus- ja kulttuuriministeriölle Lukiodiplomiselvityksestä 2020 (Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2020:34).

Lausunnon keskeinen sisältö

Kehittämiskeskus Opinkirjo

- on selvitysryhmän kanssa samaa mieltä siitä, että lukiodiplomijärjestelmää tulee kehittää edelleen ja saada se nykyistä vahvemmin osaksi lukio-opetusta.
- esittää, että lukiodiplomilla osoitettava osaaminen on voitava hankkia osana lukio-opetusta.
- pitää yhdenvertaisuuden toteutumisen näkökulmasta hyvänä, että järjestelmä velvoittaa kaikkia lukiokoulutuksen järjestäjiä.
- esittää, että tulevaisuudessa kuvataiteen, liikunnan ja musiikin ohella myös muita, ehkä uusia aiheita nousee velvoittaviksi sitä mukaa, kun niiden painoarvo kasvaa korkeakoulujen sisäänotossa
- kannattaa selvitysryhmän esitystä yhteisten ja yhtenäisten pedagogisten ratkaisujen kehittämiseksi ja tämän ratkaisun toteuttamiseksi yhdenvertaisesti ja yhteismitallisesti virtuaali- ja etäratkaisuin.
- Kehittämiskeskus Opinkirjo esittää, että sisällön suunnittelun ja pedagogiset ratkaisuihin on tehtävä yhdessä korkeakoulujen kanssa.
- pitää hyvänä, että lukiodiplomilla voisi jatkossa korvata viidennen ylioppilaskokeen, jolloin se tulisi kirjata ylioppilastutkintotodistukseen, ei sen liitteeksi
- pitää tärkeänä, että lukiodiplomeita arvioidaan yhdenvertaisin kansallisin perustein
- toteaa, että lukiodiplomeilla tulee olemaan merkitystä korkeakouluille vain, jos ne ovat itse mukana määrittelemässä diplomien sisältöjä ja arvoa opiskelijavalinnassa.
- esittää, että korkeakouluilta pyydetään kannanotto tavasta, jolla ne olisivat valmiit hyödyntämään lukiodiplomeita opiskelijavalinnoissa. Lukiodiplomia pitäisi kehittää tämän tiedon pohjalta.
- on hyvillään, että edes yrittäjyyden ja teknologian osalta löytyi lukiodiplomin kehittämisroiskeutta. Näidenkin aiheiden osalta on kuitenkin riittämätöntä, että kehittämistyö tehdään vain Opetushallituksen ja kehittäjälukiodien kesken. Kehittäminen on tehtävä lukiolaisten ja korkeakoulujen tarpeista ja lähtökohdista ja opintopolkua sujuvoittaen, asiakaslähtöisesti.
- pyytää harkitsemaan tieteen lukiodiplomin ottamista uudeksi lukiodiplomin aiheeksi teknologian ja yrittäjyyden diplomien rinnalle, koska tällä aiheella on kiinnostavuutta myös korkeakouluille

Yleistä

Lukiokoulutukseen, ylioppilastutkintoon ja etenkin korkeakoulujen sisäänottoon on viime vuosina kohdistunut uudistuksia. Etenkin korkeakoulujen sisäänoton perustaminen ylioppilastutkintoon ja sen eri aineiden tärkeyden korostaminen pisteytyksin on vaikuttanut runsaasti siihen, millaisia valintoja lukiolaiset tekevät lukio-opintojensa sisällöiksi. Matematiikka, äidinkieli ja luonnontieteelliset aineet ovat nousseet lukiolaisille lukiokoulutuksen tärkeimmiksi sisällöiksi. Taito- ja taideaineiden merkitys on kapeutunut.

Lukiodiplomit ovat olleet taito- ja taideaineisiin liittyviä harrastuneisuuden ja hankitun osaamisen näyttöjä. On hyvä, että lukiodiplomia tarkastellaan nyt selvityksessä uudestaan ja sille etsitään uutta merkittävyyttä.

Selvitystyhmän johtopäätökset ja suositukset

1.

Kehittämiskeskus Opinkirjo on selvitysryhmän kanssa samaa mieltä siitä, että lukiodiplomijärjestelmää tulee kehittää edelleen ja saada se nykyistä vahvemmin osaksi lukio-opetusta.

Kehittämiskeskus Opinkirjo esittää, että lukiodiplomilla osoitettava osaaminen on voitava hankkia osana lukio-opetusta. Nykyisin lukiodiplomissa esitetty näyttö rakentuu suurelta osin opiskelijan harrastuneisuudelle ja muualla hankitulle osaamiselle. Esimerkiksi musiikin ja teatteritaiteen osalta lukiodiplomi todentanee muualla koulutusjärjestelmässä, kuten taiteen perusopetuksessa tai vapaan sivistystyön kentällä hankittua osaamista. Jatkossa lukiodiplomi pitää olla suoritettavissa myös lukio-opinnoissa hankitun osaamisen perusteella.

2.

Kehittämiskeskus Opinkirjo pitää yhdenvertaisuuden toteutumisen näkökulmasta hyvänä, että järjestelmä velvoittaa kaikkia lukiokoulutuksen järjestäjiä. Selvitysryhmä esittää velvoittaviksi aineiksi musiikkia, liikuntaa ja kuvataidetta, joissa nykyisin suoritetaan eniten diplomeja ja jotka opetuksenjärjestäjien on suhteellisen vaivatonta järjestää. Järjestämisen helppous ei kuitenkaan voi olla aineiden valitsemisperuste. Jatkossa sellaisten lukiodiplomien tulisi olla velvoittavia, joille korkeakoulut ovat osoittaneet statuksen opiskelijavalinnoissaan. Tällä hetkellä kuvataide lienee ainoa aine, jonka lukiodiplomilla on jokin status korkea-asteen opiskelijavalinnassa.

3.

Kehittämiskeskus Opinkirjo esittää, että tulevaisuudessa kuvataiteen, liikunnan ja musiikin ohella myös muita, ehkä uusia aiheita nousee velvoittaviksi sitä mukaa, kun niiden painoarvo kasvaa korkeakoulujen sisäänotossa.

4.-5.

Selvitysryhmä esittää, että kuvataiteen, musiikin ja liikunnan lukiodiplomin kehittämiseen muodostetaan rakenne kehittäjälukioverkostosta Opetushallituksen johdolla. **Kannatamme**

selvitysryhmän esitystä yhteisten ja yhtenäisten pedagogisten ratkaisujen kehittämiseksi ja tämän ratkaisun toteuttamiseksi yhdenvertaisesti ja yhteismitallisesti virtuaali- ja etäratkaisuin. Kehittämiskeskus Opinkirjo esittää, että sisällön suunnittelun ja pedagogiset ratkaisuihin on tehtävä yhdessä korkeakoulujen kanssa. Tämä on välttämätöntä, jotta korkea-asteen intressit sisällöissä toteutuvat. Näin luotaisiin edellytykset sille, että korkeakoulut olisivat kiinnostuneita hyödyntämään lukiodiplomeja sisäänotossaan.

6.

Opinkirjo pitää hyvänä, että lukiodiplomilla voisi jatkossa korvata viidennen ylioppilaskokeen. Tällä voitane osin nostaa lukiodiplomin statusta harrastamisesta osaksi lukio-opintoja.

7.

Kehittämiskeskus Opinkirjo pitää hyvänä esitystä siitä, että lukiodiplomin suorittaminen, mikäli se on suoritettu osana yo-tutkintoa, myös kirjataan ylioppilastutkintotodistukseen. **Esitämme kuitenkin lukiodiplomin kirjaamista suoraan tutkintotodistukseen**, ei liitteisiin. Tämä muutos edellyttäneen statuksen tarkempaa pohtimista ja diplomien liittämistä ylioppilastutkintolautakunnan alaisuuteen. Jos diplomilla voi suorittaa ylioppilastutkinnon osan, sen statuksen tulee olla sama, kuin muilla kirjoitettavilla aineilla.

8.

On tärkeää, että lukiodiplomeita arvioidaan yhdenvertaisin kansallisin perustein. Perusteet tulee kirjata ainekohtaisesti samaan tapaan, kuin opetussuunnitelmien perusteissa ja päättöarvioinnin kriteereissä perusasteella.

Jos ylioppilastutkinnon arvosanat määräytyvät jatkossakin kaikkien kokelaiden saavuttamien pisteiden perusteella siten, että niiden suhteelliset osuudet säilyvät samoina, tulee lukiodiplomien arviointi toteuttaa samoin perustein. Häviääkö lukiodiplomista tämän myötä kannustavuus? Selvityksessä perustellaan lukiodiplomien tarvetta opiskelijoiden hyvinvoinnin lisääntymisellä. Joudutaanko tästä tinkimään, kun diplomeista tulee yo-tutkinnon veroisia?

9.

Kehittämiskeskus Opinkirjo toteaa, että lukiodiplomeilla tulee olemaan merkitystä korkeakouluille vain, jos ne ovat itse mukana määrittelemässä diplomien sisältöjä ja arvoa omassa opiskelijavalinnassaan. Jos tätä linkkiä ei kyetä rakentamaan, lukiodiplomien status suhteessa korkeakoulutukseen ei tule kehittymään suotuisammaksi.

10.

Selvityksen pohjalta jää epäselväksi, millä tavalla esitetyt toimenpiteet luovat edellytyksiä lukiodiplomien paremmalle hyödyntämiselle korkeakoulujen opiskelijavalinnassa. Tätä ei esimerkiksi kysytty korkeakouluille suunnatussa kyselyssä. **Kehittämiskeskus Opinkirjo esittää, että korkeakouluilta pyydetään kannanotto tavasta, jolla ne olisivat valmiit hyödyntämään lukiodiplomeita opiskelijavalinnoissa, ja kehittämään diplomeita tämän tiedon pohjalta.**

11.-14.

Selvityksessä jää epäselväksi, miksi opetuksenjärjestäjiltä ja rehtoreilta kysyttiin aiempien kotitalouden ja käsityön lukiodiplomien korvaamisesta ja laajentamisesta nimenomaan yrittäjyyden ja työelämäosaamisen sekä teknologian lukiodiplomeiksi. Käsityksemme mukaan kysymällä vain ja nimenomaan näiden aiheiden tärkeydestä, ne myös saatiin nostetuiksi uusiksi lukiodiplomin aiheiksi. Asiaa ei myöskään kysytty korkeakouluilta, joille lukiodiplomin juuri haluttaisiin olevan opiskelijavalinnan näkökulmasta tärkeä.

Vuoden 2020 aikana on käyty lukuisasti ja useasti keskustelua tiedeopetuksen lukiodiplomista ja sen yhteydestä lukion teemaopintojen osana suoritettavaan tutkielmakurssiin. Tiedeopetuksen lukiodiplomi myös näkyy kyselyiden avovastauksissa. Selvityksessä ei kuitenkaan perustella, miksi tiedeopetuksen lukiodiplomia ei harkittu esitettäväksi uutena aiheena. Kehittämiskeskus Opinkirjo toteutti vuonna 2020 Opetushallituksen rahoituksella lukioiden ja korkeakoulujen yhteistyötä kehittävä hanketta. Hankkeen työryhmäkokouksissa kävi ilmi korkeakoulujen kiinnostus tieteen lukiodiplomimallin kehittämiseen osana lukion opetussuunnitelmaan velvoittavana kirjattua lukioiden ja korkeakoulujen yhteistyötä. Tämä kanta oli lukiodiplomin selvitystyöryhmän tiedossa. Kehittämiskeskus Opinkirjo on kuitenkin hyvillään, että edes yrittäjyyden ja teknologian osalta löytyi lukiodiplomin kehittämisrohkeutta. Näidenkin aiheiden osalta on kuitenkin riittämätöntä, että kehittämistyö tehdään vain Opetushallituksen ja kehittäjälukioiden kesken. Kehittäminen on tehtävä lukiolaisten ja korkeakoulujen tarpeista ja lähtökohdista ja opintopolkua sujuvoittaen, asiakaslähtöisesti.

Kehittämiskeskus Opinkirjo pyytää harkitsemaan tieteen lukiodiplomin ottamista uudeksi lukiodiplomin aiheeksi teknologian ja yrittäjyyden diplomien rinnalle.

Kehittämiskeskus Opinkirjo

Minna Riikka Järvinen
Toiminnanjohtaja, KT